

като съдбовност, която не се поддава на контрол от страна на човека. Марксизмът обаче отхвърля подобна възможност. Неговата теория за човека се основава върху историко-социалните му проявления, докато екзистенциалните се загърбват. Затова само сатирата може да върне проблема към сферата на социалното, да поднесе философската поанта и да удовлетвори нормативната естетика, която се явява закономерно явление при централизираното ръководство на материалния и духовния живот на държавата. Димитър Димов умножава ефекта от пиесата чрез създаденото напрежение между трите времеви нива, които живеят в този текст. Пиесата е поставена през 1960 г., действието се развива в средата на петдесетте години, най-ранното минало на героите, за което узнаваме, е от края на тридесетте години. Средата на петдесетте години е понятие, което също крие типичната за автора естетическа двусмисленост и двойственост. Според представянето на драматичните лица, извършено от автора, Глафира е тридесет и пет годишна, а през времето на младостта си, за която говори, е била осемнадесетгодишна¹¹. Освен това времето на нейното грехопадение се разполага в „една декемврийска вечер на 1938 г.“¹². Следователно, оттогава са изминали седемнадесет години, или времето на действието, за което авторът лаконично споменава, че се развива в София, може да се състои седемнадесет години по-късно, тоест през декември 1955 г. Но тъй като авторът изрично споменава при описанието на облеклото на Глафира, че тя е с „елегантен пролетен костюм“¹³, то може да се предположи, че действието се развива през многозначителната за България пролет на 1956 г. В потвърждение на тази хипотеза може да се посочи характерът на изкуството, създавано от Глафира, където въпреки колорита и настроението, пейзажите ѝ са „в плен на известен формализъм“¹⁴, което е неизбежен знак за времето на култа и неговата борба срещу буржоазните влияния. Ако действието обаче се развива през 1956 г., други исторически посочвания, направени от поета-герой, стават проблематични. В края на второ действие той припомня юлска вечер отпреди петнадесет години с лозе, явка, агенти, полиция, престрелка. Годината би трябвало да е 1941, но това е прекалено рано за описаните събития според официалната хроника на времето. По-вероятно би било подобен случай да се изтегли към 1943 г. или около две години по-късно. Спрямо гледната точка на поета Велизар актуалното време на пиесата е 1958 г. Разместванията на времевите пластове с промеждутък от две-три години не са неволна грешка на писателя, а необходимо историческо пространство за маневриране, в което би могъл по-